

Onderwerp: Collegevoorstel Maatwerkovereenkomst Groen Groeit Mee Kromme Rijn Linie Landschap

Datum vergadering: 20-1-2026

Registratienummer: 2079749 versie 1

Besluitnota

Onderwerp

Maatwerkovereenkomst Groen Groeit Mee-voorbeeldgebied Kromme Rijn Linielandschap

Voorgesteld besluit

Het college besluit:

1. In te stemmen met het aangaan van de Maatwerkovereenkomst Kromme Rijn Linielandschap (DM 2079943);
2. Ermee in te stemmen dat hoogheemraad Els Otterman, ingevolge art. 95 van de Waterschapswet, door de voorzitter wordt gemachtigd om de onder 1. opgenomen overeenkomst namens het waterschap te ondertekenen (DM 2080066);
3. Het algemeen bestuur hierover te informeren via het attenderingsbericht.

Inleiding

Het Kromme Rijn Linielandschap ligt ten zuidoosten van de stad Utrecht, op de kruising van Kromme Rijn en Hollandse Waterlinies. Het Kromme Rijn Linielandschap is een van de voorbeeldgebieden van de samenwerking [Groen Groeit Mee](#). Doel van het programma is het in balans brengen van de verstedelijkingsopgaven en de groene ontwikkeling van de regio. Dit heeft geleid tot ondertekening van het [Groen Groeit Mee Pact](#) op 7 februari 2022.

Op 20 december 2023 hebben HDSR, de provincie Utrecht en de gemeenten Bunnik, Houten, Nieuwegein, Utrecht en Zeist een samenwerkingsovereenkomst getekend voor het Kromme Rijn Linielandschap (collegebesluit DM 1966191 d.d. 5 december 2023). Het doel van deze samenwerkingsovereenkomst was het opleveren van een Ontwikkelperspectief met een uitvoeringsagenda voor de komende tien jaar. Het Ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda (DM 2053083) zijn in het voorjaar van 2025 door de partijen vastgesteld (collegebesluit DM 2057564 d.d. 25 maart 2025).

De Maatwerkovereenkomst (DM 2079943) die nu voorligt, vormt de formele basis voor het voortzetten van de samenwerking: hierin staan de ambities, rollen en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het verwoordt de intentie van partijen zich te willen inzetten voor de gezamenlijk geformuleerde ambitie van verduurzaming en vergroening in het Groen Groeit Mee Pact. Partijen onderschrijven ook de noodzaak van een gecoördineerde uitvoering van het programma. Zo wordt gezamenlijk eigenaarschap versterkt en de rechtmatige besteding van middelen geborgd.

De projecten die zijn opgenomen in de Maatwerkovereenkomst en waarvan HDSR trekker is, stonden al in het Ontwikkelperspectief en de bijbehorende uitvoeringsagenda zoals vastgesteld door de partijen. Deze geformuleerde projecten geven invulling aan de wateropgaven van het waterschap. De benodigde middelen voor uitvoering van die projecten worden grotendeels gedragen door de provincie Utrecht. De gevraagde eigen investeringsbijdrage van HDSR voor uitvoering van deze projecten is opgenomen/verwerkt in de Voorjaarsnota 2025, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 9 juli 2025, en de Begroting 2026 zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 19 november 2025..

Belangrijkste projecten voor ons als waterschap zijn:

- watervasthoudlocaties Nieuw-Wulven, Laagraven en Houten-Oost
- aanleg natuurvriendelijke oevers
- aanleg otterpassage Kromme Rijn
- groenblauwe dooradering; de aanleg van 'groene' en 'blauwe' kleine landschapselementen in het agrarisch cultuurlandschap
- beleefplekken Hollandse Waterlinie

UPLG

Met de Beschikking Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (5 september 2024) zijn rijksmiddelen beschikbaar gekomen. Deze beschikking komt met verschillende voorwaarden op het gebied van monitoring en verantwoording, maar stelt ook dat er voor 1 januari 2029 voor de provincie bindende financiële afspraken moeten zijn gemaakt. In een wereld die aan verandering onderhevig is, bestaat de behoefte aan heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden, het rechtmatig aanwenden van financiële middelen, de verdeling van risico's, rollen en verantwoordelijkheden.

Met de Maatwerkovereenkomst worden deze afspraken gemaakt, en wordt gezamenlijk gestuurd op ambities, doelen en resultaten. Indien nodig wordt gezamenlijk de koers bijgesteld en worden afspraken gemaakt over de wijze waarop met de gevolgen wordt omgegaan. Partijen pakken daarbij hun aandeel en realiseren voor hen belangrijke (deel) projecten waardoor het mede-eigenaarschap van het programma wordt versterkt.

Beoogd effect

Het beoogde effect van het voorstel is het volgende:

De Maatwerkovereenkomst biedt kansen voor gebiedsgerichte samenwerking en voor de opgaven voor water en klimaat:

- In het Kromme Rijn Linielandschap liggen twee van de vier zoekgebieden voor piekwaterberging in het oostelijk deel van het beheergebied.
- De samenwerking biedt kansen voor kleinschaligere maatregelen voor klimaatadaptatie, gezond water en waterbeheer.
- Met de gebiedsgerichte samenwerking dragen we eraan bij dat het groen in dit deel van het beheergebied evenredig meegroeit met wonen, werken, energie en mobiliteit.

Argumenten

Het voorstel steunt op de volgende argumenten:

1.1 Het is belangrijk de samenwerking van het Kromme Rijn Linielandschap voort te zetten.

De projecten voortkomend uit het Ontwikkelperspectief kennen een belangrijke inhoudelijke maar vaak ook geografische en soms financiële samenhang. Samenwerking op programma- en projectniveau, en afstemming tussen de verschillende projecten is daarom essentieel. Daarin voorziet de Maatwerkovereenkomst.

1.2 De Maatwerkovereenkomst biedt ruimte voor flexibiliteit, ook bij moeilijker ontwikkelingen.

Door adaptief programmatisch samen te werken kunnen we anticiperen en meebewegen op ontwikkelingen, en sturen we gezamenlijk op programmadoelen, voortgang en risico's. Ook is de mogelijkheid open om nieuwe partijen op te nemen in de Maatwerkovereenkomst, of voor specifieke onderwerpen functionele werkgroepen op te zetten waarbinnen ook andere dan de deelnemende partijen zitting kunnen hebben.

1.3 HDSR houdt een vorm van autonomie en geeft de beslissingsbevoegdheid niet weg.

Beslissingen in de bestuurlijke stuurgroep van het Kromme Rijn Linielandschap moeten unaniem worden genomen. Als een van de partijen, zoals HDSR, niet akkoord gaat, gaat het voorstel niet door.

1.4 Dankzij de Maatwerkovereenkomst krijgt het Kromme Rijn Linielandschap weer een projectstructuur.

De Maatwerkovereenkomst regelt een aantal zakelijk onderwerpen die nodig zijn om langjarig met elkaar samen te werken. Rollen en verantwoordelijkheden worden helder beschreven, alsmede afspraken over programmatische en projectmatige sturing, voortgangsbewaking en risicomanagement, opdrachtgeverschap en het afleggen van verantwoording over beiden.

1.5 Met het sluiten van de Maatwerkovereenkomst kunnen we doelen bereiken.

De samenwerking bestendigt de energie die onder de partijen aanwezig is om in dit gebied belangrijke doelen te realiseren, zoals het inrichten van een klimaatbestendiger watersysteem en het verbeteren van de waterkwaliteit. Daarnaast biedt het een platform om ook grotere, deels gebiedsoverstijgende onderwerpen te agenderen.

1.6 De Maatwerkovereenkomst biedt partijen meer zekerheid op de beschikbaarheid van middelen.

Met het vaststellen van de projectopdrachten gaat de provincie voor wat betreft de middelen uit het UPLG-maatregelpakket een verplichting aan. Daarmee wordt voldaan aan een eerste vereiste en de eerder genoemde deadline vanuit het Rijk, en kunnen die middelen niet langer terugvloeien naar het Rijk.

Kantttekeningen

Bij het voorstel zijn de volgende kantttekeningen te plaatsen:

1.1 De Maatwerkovereenkomst wordt alleen aangegaan tussen overheden.

De Maatwerkovereenkomst geldt tussen HDSR, de provincie Utrecht en vijf gemeenten. Daarmee wordt de basis van samenwerken tussen de overheden, die ook opereren als aanbestedende dienst, gelegd. Andere partijen, zoals terreinbeherende organisaties of (vertegenwoordigers van) de agrarische sector of inwoners, zijn betrokken geweest bij het opstellen van het Ontwikkelperspectief, maar maken geen deel uit van de overeenkomst. Binnen veel projecten moeten die partijen daarom alsnog op een andere manier worden betrokken.

*1.2 Er moeten nog aparte afspraken worden gemaakt om financiële middelen, onder meer uit de UPLG-maatregelpakketten, te kunnen laten stromen (zie ook **Financiën**).*

Voorafgaand aan het opstellen van de Maatwerkovereenkomst is nagedacht over de samenwerkingsvorm, en meer in het bijzonder de constructie waarlangs financiële middelen kunnen stromen. Met het oog op de langjarige ambities voor het gebied, de samenhang tussen individuele projecten en het gezamenlijk sturen op voortgang en bijstelling is gekozen voor een langjarige, adaptief programmatische manier van samenwerken waarbij de financiële middelen niet via het programma zelf lopen.

*1.3 Het krediet voor de investeringen is nog niet vrijgegeven door het algemeen bestuur (zie ook **Financiën**).*

Voor het uitvoeren van de watergerelateerde maatregelen uit het Kromme Rijn Linielandschap is door HDSR een bedrag van €1.000.000,- opgenomen in de Begroting 2026 (vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 19 november 2025). Er is nog geen kredietaanvraag gedaan bij het algemeen bestuur,

dus het geld is wel gereserveerd, maar nog niet vrijgegeven. Mocht het algemeen bestuur besluiten het krediet niet toe te kennen, dan kan HDSR (gedeeltelijk) niet aan de Maatwerkovereenkomst voldoen.

1.4 Mogelijk verandert de programmastructuur nog.

In de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied van de provincie Utrecht (29 november 2022) wordt beschreven dat de regiostuurgroepen opdracht geven op project- en polderniveau en ook de beschikbare hoeveelheid medewerkers en geld bepalen. De Maatwerkovereenkomst legt de verbinding met de regionale stuurgroepen UPLG, maar die stuurgroepen vervullen (nog) niet de rol van opdrachtgever. Dat is mede de reden waarom in de Maatwerkovereenkomst gekozen wordt voor programmatische samenwerking met projecttrekkerschap bij de verschillende deelnemende partijen. Mocht de regionale stuurgroep wel de opdrachtgevende rol krijgen, dan kan bezien worden welk effect dat heeft op de Maatwerkovereenkomst en kunnen aanpassingen worden gedaan.

Financiën

De dekking voor de projecten in het Ontwikkelperspectief (collegebesluit DM 2057564 d.d. 25 maart 2025) komt vanuit verschillende budgetten van de samenwerkende partners. Voor het uitvoeren van de watermaatregelen uit het Kromme Rijn Linielandschap is door HDSR een bedrag van €1.000.000,- opgenomen in de Begroting 2026 (vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 19 november 2025). Het bedrag is dus gereserveerd, maar er is nog geen kredietaanvraag gedaan bij het algemeen bestuur. Wanneer de gebiedsgerichte maatregelen voldoende concreet zijn voorbereid, wordt voor de afgebakende gebiedsprojecten een kredietaanvraag voorgelegd aan het algemeen bestuur.

De bijdrage van HDSR aan de proceskosten voor het Kromme Rijn Linielandschap (€ 145.200 over een periode van 4 jaar) worden gedekt vanuit Gebiedsprocessen.

De Maatwerkovereenkomst biedt de grondslagen en afspraken op basis waarvan middelen beschikbaar kunnen worden gesteld. Met het vaststellen van de begroting en de projectopdrachten gaat de provincie voor wat betreft de middelen uit het UPLG Maatregelpakket een verplichting aan. Daarmee wordt voldaan aan een eerste vereiste en deadline vanuit het Rijk, en kunnen die middelen niet langer terugvloeien naar het Rijk. Deze verplichting vormt geen trekkingsrecht voor HDSR of een van de andere partijen, maar levert wel meer zekerheid op de beschikbaarheid van middelen. Financiële middelen zullen op basis van gezamenlijk aanbesteden, subsidies en/of opdrachten daadwerkelijk tussen partijen gaan stromen.

In de Maatwerkovereenkomst maken we heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden, de omgang met (financiële) risico's en het werken binnen gezamenlijk afgesproken (financiële) kaders en randvoorwaarden. Dat moet helpen om mee te bewegen op ontwikkelingen in de tijd en verrassingen zo veel als mogelijk beperken.

Juridische aspecten

Deze overeenkomst is een privaatrechtelijke overeenkomst en op zichzelf juridisch afdwingbaar.

De Stuurgroep Kromme Rijn Linielandschap krijgt echter vanuit de Maatwerkovereenkomst geen eigenstandige, (publiekrechtelijke) mandaten of bevoegdheden en kan dan ook niet in die zin bindende besluiten nemen. Besluitvorming is voorbehouden aan colleges en besturen van de deelnemers.

De overeenkomst bevat geen directe afspraken noch mandaten op het vlak van subsidies, (gezamenlijke) aanbesteding of horizontale samenwerking. Deze worden wanneer nodig separaat gemaakt en afgegeven, waarbij onder meer (maar niet alleen) rekening wordt gehouden met aanbestedingsrechtelijke grondslagen voor gezamenlijke aanbesteding (artikel 2.11a Aanbestedingswet) voor zover diensten worden ingekocht, en de horizontale samenwerking (artikel 2.24c Aanbestedingswet) voor zover partijen elkaar onderling opdrachten verstrekken.

Communicatie

Met de partners in de overeenkomst wordt een gezamenlijke communicatieboodschap geformuleerd. Na besluitvorming wordt een gezamenlijk moment gezocht voor ondertekening van de overeenkomst, waarschijnlijk op 12 februari 2026. Dat vormt het moment voor bredere externe communicatie.

Het algemeen bestuur wordt geïnformeerd via het attenderingsbericht:

“In het Groen Groeit Mee-voorbeeldgebied Kromme Rijn Linie Landschap werkt HDSR samen met vijf gemeenten en de provincie Utrecht. Doel is het in balans brengen van de verstedelijkingsopgaven en de groene ontwikkeling van het landelijke gebied in de driehoek Utrecht-Houten-Driebergen. De afgelopen jaren is binnen deze samenwerking gewerkt aan een toekomstvisie voor dit gebied. Dit ontwikkelperspectief is opgeleverd in het voorjaar van 2025. In een nieuwe overeenkomst maken dezelfde partijen nu afspraken over de uitvoering van projecten. De belangrijkste waterprojecten zijn het inrichten van watervasthoudlocaties om het Amsterdam-Rijnkanaal te kunnen ontzien bij calamiteiten, de inrichting van natuurvriendelijke oevers, de aanleg van een otterpassage, de aanleg van groenblauwe dooradering en beleefplekken voor de Hollandse Waterlinie. De ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst door betrokken bestuurders staat gepland op 12 februari 2026.”

Samenwerking & participatie

De overeenkomst is in samenwerking met en tussen betrokken overheden opgesteld. Er worden gesprekken gevoerd met (vertegenwoordigers van) grondeigenaren en beherende organisaties over de wijze van betrokkenheid in de gebiedsgerichte samenwerking.

Vervolg

Ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst is voorzien op 12 februari 2026.

De planvorming en voorbereiding voor veel projecten was al gestart, zoals besloten door het college op 25 maart 2025 (DM 2057564). Dit zal doorgaan na de ondertekening. Sommige projecten worden relatief zelfstandig door HDSR uitgevoerd, andere in nauwe samenwerking met de andere overheden. Geregeld worden ambtelijke werkgroepen georganiseerd waarin de betrokken partijen elkaar op de hoogte houden.

Bijlagen

1. Maatwerkovereenkomst Kromme Rijn Linielandschap (DM 2079943)
2. Machtiging Hoogheemraad J.A. Otterman (DM 2080066)